

عنوان	درخواست حذف نام شرکت‌های صادرکننده خدمات فنی و مهندسی از سر فصل بدهکاران غیرجاری بانک مرکزی ایران
مرجع طرح موضوع	انجمن صادرکنندگان خدمات فنی و مهندسی ایران
تاریخ تهیه	۱۴۰۴/۱۱/۲۱
باسمه تعالی نشست کارگروه تخصصی شورای گفت‌وگوی دولت و بخش خصوصی در تاریخ ۲۱ بهمن‌ماه ۱۴۰۴، با هدف بررسی درخواست تعلیق اسامی صادرکنندگان خدمات فنی و مهندسی ایران از فهرست بدهکاران غیرجاری بانک مرکزی در پرونده عراق، در محل اتاق بازرگانی برگزار شد. در این جلسه، نمایندگانی از قوه قضائیه، وزارت دادگستری، وزارت امور خارجه، بانک مرکزی، اتاق بازرگانی، انجمن صنفی کارفرمایی صادرکنندگان خدمات فنی و مهندسی ایران، صندوق ضمانت صادرات، بانک توسعه تعاون، ستاد تسهیل، سازمان توسعه تجارت، ستاد توسعه روابط اقتصادی ایران و عراق و سازمان برنامه و بودجه حضور داشتند. شرکت‌های صادرکننده خدمات فنی و مهندسی ایران پس از توقف پروژه‌ها و بلا تکلیفی مطالبات خود در عراق، از سال ۱۳۹۸ در زمره بدهکاران غیرجاری قرار گرفته‌اند. این امر موجب محرومیت آنان از خدمات بانکی از جمله دریافت ضمانت‌نامه، افتتاح اعتبار و استفاده از تسهیلات رسمی و در نتیجه کاهش توان رقابتی در بازارهای منطقه شده و عملاً آنان را با یک «تحریم داخلی» مواجه کرده است. در این جلسه پیشنهادی مطرح شد مبنی بر اینکه نام شرکت‌های صادرکننده خدمات فنی و مهندسی ایران که به دلیل ناپایداری‌های سیاسی و امنیتی در عراق با تأخیر در وصول مطالبات مواجه شده‌اند، حداقل برای مدت سه سال از فهرست بدهکاران غیرجاری بانک مرکزی تعلیق شود و امکان دسترسی مجدد آنان به خدمات بانکی فراهم گردد تا حضورشان در بازارهای خارجی حفظ و توسعه یابد. همچنین در این نشست تأکید شد که اجرای کامل مصوبه شماره ۵۲۰۱۴/ت ۳۹۸۷۱-هـ مورخ ۱۳۹۴/۰۷/۱۹ هیأت وزیران، در خصوص تخصیص و پرداخت تسهیلات ارزی از محل منابع بانک مرکزی از طریق بانک توسعه صادرات و با ضمانت صندوق ضمانت صادرات، با جدیت پیگیری شود. نماینده انجمن صنفی صادرکنندگان خدمات فنی و مهندسی، با تشریح پیشینه فعالیت شرکت‌ها در عراق، اظهار داشت که مجموعه‌ای از عوامل ناپایداری سیاسی، امنیتی و اقتصادی، از جمله حملات داعش و کاهش درآمدهای نفتی، موجب توقف یا تعلیق بسیاری از پروژه‌های عمرانی شده است. وی خسارت وارده به این بخش را حداقل ۷۰۰ میلیون دلار برآورد کرد که شامل هزینه‌های تنزیل چک‌های دولتی، تمدید ضمانت‌نامه‌ها و نگهداری کارگاه‌ها می‌باشد. در ادامه پیشنهاد شد کمیته‌ای تخصصی برای بررسی قراردادها و راستی‌آزمایی خسارات تشکیل شود و بر اساس مصوبه حمایتی دولت، سازوکاری عملی برای وصول مطالبات از کارفرمایان عراقی و تعلیق نام شرکت‌ها به مدت حداقل سه سال طراحی گردد تا امکان فعال‌سازی مجدد آن‌ها در بازار عراق و سایر کشورها فراهم شود. نماینده دیگر انجمن، با تأکید بر ظرفیت‌های صادرات خدمات فنی و مهندسی کشور، خواستار بازنگری و رفع محدودیت‌های این حوزه شد و اظهار داشت که مطالبات معوق شرکت‌ها نباید صرفاً به عنوان بدهی شرکتی تلقی شود، بلکه باید با «نگاه کشوری و ملی» برای وصول آن‌ها اقدام شود. وی همچنین خواستار عملکردی فراتر از پیگیری‌های موردی شد تا مبالغ وصول‌شده به‌ذی‌نفعان واقعی در زنجیره پرداخت داخلی بازگردد.	

نماینده سازمان توسعه تجارت با اشاره به مصوبه ستاد اقتصادی دولت در آذرماه ۱۴۰۳، خواستار خروج فوری شرکت‌ها از محدودیت‌های بانکی شد و بر تمکین بانک مرکزی تأکید کرد. وی پیشنهاد داد سازوکاری سه‌جانبه میان دولت، بانک مرکزی و بخش خصوصی برای تعیین تکلیف «مطالبات از عراق»، «وضعیت شرکت‌ها» و «مطالبات بانک‌ها» طراحی شود.

نماینده قوه قضائیه هشدار داد که تعلیق ساده و بدون ضابطه نام شرکت‌ها می‌تواند خللی به نظام حقوقی قراردادهای وارد کند. وی تأکید کرد که باید میان «قصور» ناشی از شرایط خارجی و «تقصیر» ناشی از سوءمدیریت داخلی تفکیک صورت گیرد و پیشنهاد کرد با تشکیل کارگروهی تخصصی، وضعیت هر شرکت بررسی شده و بدهی‌ها از طریق ابزارهایی مانند تبدیل به سهام یا برنامه بازپرداخت مرحله‌ای بازآرایی شود. وی همچنین آمادگی قوه قضائیه را برای پیگیری حقوقی موضوع در چارچوب همکاری‌های دوجانبه با عراق اعلام کرد.

در پایان مقرر شد، مصوبه‌ای به‌منظور طرح در هیئت دولت تهیه و تدوین گردد و موضوع در صحن اصلی شورای گفت‌وگوی دولت و بخش خصوصی مطرح شود تا با اعطای مهلت سه‌ساله، امکان خروج شرکت‌ها از محدودیت‌های موجود فراهم آید. این اقدام با اتکا به مصوبات ستاد هماهنگی و ستاد تسهیل انجام خواهد شد و تبصره ماده (۱۰) قانون بودجه سنواتی نیز مدنظر قرار گیرد.

همچنین کارگروهی با مأموریت پیگیری و وصول مطالبات، با مشارکت و همکاری انجمن ذی‌ربط و با لحاظ مصوبه سال ۱۳۹۹ هیئت وزیران تشکیل شود. بر اساس آن مصوبه، ستاد توسعه به‌عنوان هماهنگ‌کننده تعیین شده و سازمان توسعه تجارت و وزارت امور خارجه به‌عنوان اعضای اصلی کمیته پیگیری ایفای نقش می‌نمایند. جلسات هماهنگی نیز هر چهار ماه یک‌بار با همکاری دبیرخانه شورای گفت‌وگوی دولت و بخش خصوصی برگزار خواهد شد.

در ادامه تأکید شد نماینده‌ای از قوه قضائیه در کمیته پیگیری حضور یابد تا نسبت به راستی‌آزمایی و بهبود فرآیندها اقدام نماید. در نهایت، طراحی و تدوین برنامه اقدام مشترک (Action Plan) با بهره‌گیری از دیدگاه‌های مطرح‌شده، با هدف حل مسئله و تحقق دو دغدغه اصلی شامل وصول مطالبات و تداوم اجرای پروژه‌ها با مشارکت بخش خصوصی، مورد تأکید قرار گرفت.

دستور جلسه شماره (۱)
عنوان: درخواست حذف نام شرکت‌های صادرکننده خدمات فنی و مهندسی از سر فصل بدهکاران غیرجاری بانک مرکزی ایران
مرجع طرح موضوع: انجمن صنفی کارفرمایی صادرکنندگان خدمات فنی و مهندسی ایران
تاریخ برگزاری جلسه: ۱۴۰۴/۱۱/۲۱
تعداد صفحات دستور جلسه: ۳
شرح موضوع: در پی اجرای سیاست‌های جمهوری اسلامی ایران مبنی بر توسعه صادرات خدمات فنی و مهندسی به کشور عراق و با توجه به نقش مهم این بخش در افزایش صادرات غیرنفتی و حضور مؤثر شرکت‌های ایرانی در پروژه‌های عمرانی و زیربنایی کشورهای مقصد، تعداد قابل توجهی از شرکت‌های صادرکننده خدمات فنی و مهندسی ایران در سال‌های گذشته با سرمایه‌گذاری گسترده و صرف هزینه‌های قابل ملاحظه، در پروژه‌های مختلف برون‌مرزی فعالیت نموده‌اند. فعالیت شرکت‌های صادرکننده به دو مقصد تعریف می‌گردد: ۱. بازار عراق ۲. بازار سایر کشورها ۱. بازار عراق متعاقب بروز ناپایداری‌های سیاسی، امنیتی و اقتصادی در کشور عراق، به‌ویژه پس از آغاز حملات گروه تروریستی داعش و بی‌ثباتی مدیریتی ناشی از آن در جنوب و شمال این کشور، بسیاری از پروژه‌های در دست اجرای شرکت‌های ایرانی متوقف، تعلیق یا بلا تکلیف گردید. در نتیجه، پرداخت مطالبات این شرکت‌ها از سوی کارفرمایان عراقی با تأخیرهای طولانی مواجه شده و یا به‌کلی متوقف گردید. تداوم این وضعیت موجب افزایش دیون و خسارات وارده به شرکت‌های مذکور شد، به‌نحوی که برخی از آن‌ها ناگزیر به تصمیم‌گیری برای ترک بازار عراق گردیدند. در راستای اعمال سیاست حمایت از تداوم حضور شرکت‌های ایرانی در بازار عراق و جلوگیری از خروج آن‌ها از این بازار هدف، دولت وقت جمهوری اسلامی ایران با تصویب مصوبه شماره ۵۲۰۱۴/ت/۳۹۸۷۱-هـ مورخ ۱۳۹۴/۰۷/۱۹ هیأت محترم وزیران، نسبت به تخصیص و پرداخت تسهیلات ارزی از محل منابع بانک مرکزی، از طریق بانک توسعه صادرات و با ضمانت صندوق ضمانت صادرات اقدام نمود تا شرکت‌ها بتوانند نسبت به پرداخت دیون و تعهدات خود اقدام نموده، بازار کشور عراق را حفظ کنند و بازپرداخت تسهیلات را مطابق با موازین بند (۱۰) مصوبه فوق‌الذکر، از محل وصول مطالبات خود از کارفرمایان عراقی انجام دهند. با وجود این، به دلیل استمرار شرایط نامساعد در عراق و عدم تعیین تکلیف پروژه‌ها، مطالبات و رسیدگی به خسارات وارده و پرداخت آن‌ها توسط کارفرمایان عراقی، شرکت‌های مذکور موفق به بازپرداخت تسهیلات در سررسید مقرر نگردیده و از سال ۱۳۹۸ توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران در زمره بدهکاران غیرجاری قرار گرفتند. این موضوع منجر به محرومیت این شرکت‌ها از دریافت خدمات بانکی، از

جمله صدور ضمانت‌نامه و استفاده از تسهیلات بانکی شده و عملاً فعالیت بخش قابل توجهی از شرکت‌های توانمند صنعت احداث کشور را با اختلال جدی مواجه نموده است.

2. بازار سایر کشورها

براساس ماده (۸) آیین‌نامه اجرایی حمایت از صادرکنندگان خدمات فنی و مهندسی، مصوبه هیأت دولت به شماره ۲۷۰۵۷/۴۰۵۲۷ مورخ ۱۳۸۹/۱۲/۰۸، تعدادی از صادرکنندگان جهت تجهیز کارگاه و هزینه‌های جاری، مبالغی را از بانک‌های ایرانی به‌صورت وام دریافت نموده‌اند که به واسطه پاره‌ای از مشکلات از قبیل:

- بحران‌های سیاسی در کشور میزبان
- تحریم‌های ظالمانه غرب علیه ایران و شرکت‌های ایرانی
- مشکلات ناشی از نبود سیستم بانکی
- از دست رفتن مشوق‌های صادراتی
- ریزش ۱۰ الی ۱۵ درصدی وام تجهیز کارگاه که از سوی بانک‌ها در اختیار صادرکنندگان قرار می‌گرفت (از منابع خارج از ایران)
- افت ارزش پول کشورهای مقصد در برابر دلار و یورو
- نداشتن امکان افتتاح اعتبار اسنادی
- تحمیل بار مالی اضافی بر پروژه‌ها به واسطه بحران‌های سیاسی کشورهای مقصد

ایرادات و مشکلات مطروحه:

- ❖ قرار گرفتن نام شرکت‌های صادرکننده خدمات فنی و مهندسی در سرفصل بدهکاران غیرجاری بانک مرکزی، موجب محرومیت کامل آن‌ها از دریافت خدمات بانکی و توقف فعالیت حرفه‌ای و اجرایی شرکت‌ها شده است.
- ❖ با وجود تصریح مصوبه هیأت وزیران بر حمایت از شرکت‌ها، اجرای ناقص مفاد مصوبه و محدود شدن اقدامات حمایتی به تمدید مهلت بازپرداخت، منجر به انباشت بدهی و افزایش خسارات وارده به شرکت‌ها گردیده است.
- ❖ عدم امکان صدور ضمانت‌نامه بانکی و استفاده از تسهیلات جدید، توان رقابتی شرکت‌های ایرانی در بازار عراق و سایر بازارهای منطقه‌ای را به شدت کاهش داده و موجب از دست رفتن فرصت‌های صادراتی شده است.

❖ تداوم این وضعیت، علاوه بر آسیب به شرکت‌های فعال، منجر به کاهش صادرات خدمات فنی و مهندسی کشور و تضعیف جایگاه ایران در بازارهای هدف منطقه‌ای شده است.

پیشنهادهای دبیرخانه:

در راستای حمایت از شرکت‌های صادرکننده خدمات فنی و مهندسی، احیای توان اجرایی آن‌ها و حفظ بازارهای صادراتی، به‌ویژه کشور عراق، و با توجه به اهمیت این بخش در توسعه صادرات غیرنفتی کشور، پیشنهاد می‌گردد:

۱. نام شرکت‌هایی که به آن‌ها تسهیلات پرداخت شده است، حداقل به مدت سه سال و تا زمان وصول مطالبات از کارفرمایان کشور عراق و سایر کشورهای هدف، از سرفصل بدهکاران غیرجاری بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران خارج و تعلیق گردد تا امکان بهره‌مندی مجدد شرکت‌های مشمول از خدمات بانکی، از جمله صدور ضمانت‌نامه و استفاده از تسهیلات بانکی، فراهم شود.

۲. طی مدت مذکور، موازین بند (۱۰) مصوبه شماره ۵۲۰۱۴/ت/۳۹۸۷۱ هـ مورخ ۱۳۹۴/۰۷/۱۹ و تبصره ذیل آن، به‌عنوان شروط ضمن عقد پرداخت تسهیلات، توسط ارگان‌های ذی‌ربط عیناً اجرا و محقق گردد (در خصوص بازار عراق).

۳. هم‌زمان، شرکت‌های مذکور ضمن به‌روزرسانی مستندات و مدارک مربوط به مطالبات و خسارات وارده، از طریق انجمن صادرکنندگان خدمات فنی و مهندسی و با همکاری ستاد توسعه روابط ایران و عراق، صندوق ضمانت صادرات و بانک توسعه صادرات، و با حمایت مقتدرانه وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران، نسبت به وصول مطالبات و خسارات وارده از کارفرمایان کشور عراق اقدام نموده و از محل منابع حاصله، بازپرداخت تسهیلات دریافتی انجام پذیرد.

۴. موضوع حمایت از این شرکت‌ها و فعال‌سازی مجدد آن‌ها در بازار عراق، مجدداً در دستور کار قرار گیرد.

با توجه به اهمیت موضوع و تأثیر مستقیم آن بر حفظ بازارهای صادراتی کشور، بررسی این موضوع در دستور کار شورای گفت‌وگوی دولت و بخش خصوصی قرار گرفته است.